

Geliş Tarihi:30.08.2018
Kabul Tarihi:12.12.2018
SPORMETRE, 2018,16(4),225-235
DOI: 10.1501/Sporm_0000000405

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA KATILIM GÜDÜLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Zekihan HAZAR¹, Gönül TEKKURŞUN DEMİR², Berna CAN³

^{1,3}Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Niğde,
²Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Bu araştırmanın amacı: lise öğrencilerinin “spora katılım güdülerinin” farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Bu araştırma için tarama deseni kullanılmış, örneklem seçiminde ise maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim döneminde Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların %60,3’ü kadın (n=179), %39,7’si erkektir (n=118). Katılımcıların %10,4’ü 14 yaş (n=31), %42,4’ü 15 yaş (n=126), %35,7’si 16 yaş (106), %11,4’ü 17 yaş (34) grubundadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 2001 yılında Oyar ve ark. tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan Spora Katılım Güdüsü Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 24.0 paket programı kullanılarak çeşitli analizler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların ölçekten almış oldukları toplam puanlarının aktif spor yapıp yapmama ve okul türü değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilirken; cinsiyet, yaş, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleki durum ve baba mesleki durum değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sonuç olarak; araştırma kapsamında ele alınan bağımsız bütün değişkenlerde katılımcıların spora katılım güdülerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. Özellikle istatistiksel olarak anlamlı farklılığın aktif olarak spor yapanlar ile spor lisesinde öğrenim görenler lehine olması spor yapma ile spora güdülenme arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, güdü, güdülenme, spor

INVESTIGATIONS OF HIGH SCHOOL STUDENTS FROM DIFFERENT VARIABLES TO SPORT PARTICIPATIONS

Abstract: The purpose of this study is to examine the motivation of sports participation of high school students according to different variables. The screening design was used for this research and the maximum diversity sampling method was adopted for the sample selection. In this context, the study group of the research consists of students attending the Niğde Provincial Directorate of National Education in central high schools during the 2017-2018 academic year. 60.3% of the participants were female (n = 179) and 39.7% were male (n = 118). 10.4% of the participants were 14 years (n = 31), 42.4% were 15 years (n = 126), 35.7% were 16 years (106), 11.4% were 17 years (34). In 2001, Oyar et al. The Sport Participation Motivation Scale was used by the participants in the validity and reliability study. The obtained data were analyzed using SPSS 24.0 package program. According to research findings, the participants' total scores on the scale were statistically significantly different between the active sport and the school type variables is detected; gender, age, mother education status, father education status, mother professional status and father occupational status variables statistically it was determined that there was a significant difference; gender, age, mother education status, father education status, mother professional status and father occupational status variables no statistically significant difference was found. As a result; It was observed that motivation levels of participants were positive in all independent variables. Particularly statistically significant differences are found between those who are actively engaged in sports and those who are engaged in sports education, positive relationship.

Key words: Physical education, motivation, motivation, sport

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı, dengeli kişilik özelliklerine sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan ve bunun yanında milli kültürel değerlere sahip, çalışkan, üretken, yaratıcı, demokratik hayatın gerekli kıldığı davranışları özümseyen bireyler yetiştirmek için önemli bir araçtır. Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, hareket becerilerinin gelişimini, sinir kas koordinasyon gelişimini, sosyal uyumunun sağlanmasını ve okul çağı sonrası iş ve sosyal faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü en verimli şekilde kullanmayı, bununla birlikte organların kontrolü, metotlu bir şekilde hareket etmesini sağlayan bir faaliyet sistemidir. Aynı zamanda bu temel eğitim öğrenme yetisinin geliştirilmesi ve serbest zamanın olumlu ve iyi yönde kullanma alışkanlıklarının kazandırılmasında büyük katkılar sağlar (Bucher ve Koenig, 1983; Haywood, 1989; Çamlıyer, 1999; Aracı, 2000; Harmandar, 2004). İnsanoğlunun yaşamı boyunca yapmış oldukları davranışların altında yatan nedenler “güdü” kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Bireyleri davranışa yönlendiren ve davranışların şekillenmesinde en önemli kavram olan güdü (motivasyon), davranışa yön veren güç olarak tanımlanmaktadır (Roberts, Treasure ve Conroy, 2007). Bu güç, organizmayı etkileyerek bir davranışın gerçekleşmesi için bireyleri harekete geçirmektedir. Bu anlamda güdü, istekleri, arzuları, ihtiyaçları ve ilgileri de içine alan genel bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Susuzluk, açlık gibi fizyolojik ihtiyaçları bünyesinde barındıran güdülere dürtü, başarıma, bilme gibi insani dürtülere ise ihtiyaç denilmektedir (Morgan, 1993). İnsan davranışlarının altında yatan nedenleri bulma, bir davranışın neden az ya da neden çok sergilendiğinin açıklanması isteği bilim adamlarının ilgi odağı olmuş ve uzun yıllar boyunca incelenmiştir. Genel anlamda davranışlar, belirli bir amaca yönelik sergilenirler ve çeşitli ihtiyaçlar davranışı güdüleyerek ona bir yön verir (Toros, 2001). Yani, bireylerin bir amaca yönelmesi veya ihtiyaçları doğrultusunda harekete geçmesi olarak da tanımlanabilir. Güdülenme sürecinin başlamasında bireylerin sürekli olarak ihtiyaçlarını tatmin etmeye çalışması etken rol oynamaktadır. Bireyler bu ihtiyaçlarını gidermek için belirli bir amaç ve istek doğrultusunda davranışlarda bulunmaktadır (Şahin, 2004). Bu nedenle ihtiyaçlar ile güdülenme arasında sıkı bir ilişki vardır. Güdülenme var olan ihtiyacın azaltılması veya giderilmesi olarak açıklanırken, ihtiyacın önceliği ve şiddeti ise güdülenmenin yoğunluğunu açıklamaktadır. Bu bağlamda, her davranışın altında bir neden vardır. Bu nedenler ihtiyaç, ilgi, istek vb. terimler ile yakından ilişkilidir. “Bu nedenle davranışları inceleyen bir bilim dalı olan psikolojide, bir hedefe yönelik davranışların başlaması ve bu davranışların devam etmesi güdü kavramı ile ilgilidir ve bu tür davranışlar güdüsel davranışlar olarak adlandırılmaktadır” (Özkalp, 1997).

Genel olarak insan davranışlarının temelini oluşturan güdüler her alanda olduğu gibi beden eğitimi ve spor alanında da büyük bir rol oynamaktadır. Günümüzde beden eğitimi ve spor, yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimini amaçlayan ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (Yıldıran, 1996). Spor ve psikolojinin çalışma alanı içerisinde sıklıkla ele alınan konular arasında yer alan güdülenme kavramının açıklanmasına yönelik pek çok kuram geliştirilmiş ve araştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda, spor ve psikoloji literatüründe bu sorulara yanıt bulmak için spor ortamındaki güdülenme düzeyi ve güdülenme nedenleri ile ilgili bir çok çalışma yapılmıştır (Gill ve ark., 1983; Duda, Fox, Biddle ve Armstrong, 1992; Pelletier ve ark., 1995; Ryan ve ark., 1997; Hsiung, 1998; Harwood ve Swain, 1998; Toros ve

Yetim, 2000; Sweeney, 2002; Engür, 2002; Cresswell, Hodge ve Kidman, 2003; Sunay ve ark., 2004; Şirin, 2007; Murcia, Gimeno ve Coll, 2008; Altıntaş, 2010; Hosseinalipour, 2015; Yıldırım, 2017).

Öğrencilerin spora katılım güdülerinin belirlenmesi ve bu güdüsel yönelimde etkili olan değişkenlerin saptanması önemli bir problem durumudur. Çünkü beden eğitimi ve spor dersi öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine katılım güdülerinin farklı değişkenler açısından incelenerek durum analizinin yapılması ve elde edilecek bilimsel sonuçlar doğrultusunda problemin çözümüne yönelik bazı öneriler sunmaktır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçme aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırma; nicel araştırma modeline göre tasarlanmış olup, tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde esas olan, var olan durumu değiştirmeksizin gözleyebilmektir (Karasar, 2006).

Evren

Araştırmanın amacına bağlı olarak, üzerinde araştırma yapılabilecek veya genelleme yapılacak tüm bireylerin (birimlerin) oluşturduğu gruba evren denir (Erkuş, A. 2013). Bu kapsamda araştırmanın evrenini; Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez liselerde öğrenim gören, 14-17 yaş grubu öğrenciler oluşturmaktadır.

Örneklem

Bu çalışmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden “maksimum çeşitlilik örnekleme” yöntemine gidilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi; evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması maksimum çeşitlilik örnekleme tanımlar (Büyüköztürk vd., 2016). Bu kapsamda araştırmanın örneklemini; Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olan Hüdavent Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Mimar Sinan Teknik ve Anadolu Lisesi, 15 Temmuz Şehitleri Spor Lisesi ve Fen Lisesi’nde 2017-2018 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören 179 kadın, 118 erkek olmak üzere toplam 297 öğrenci oluşturmaktadır.

Verileri Toplama Aracı

Araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ve “Spora Katılım Güdüsü Ölçeği” kullanılmıştır.

Ölçme Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu olarak, araştırmanın sonucuna etki edeceği düşünülen cinsiyet, yaş, aktif spor yapıp yapmama, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleki durumu ve baba mesleki durumu değişkenleri kullanılmıştır.

Spora Katılım Güdüsü Ölçeği: Oyar ve arkadaşları tarafından 2001 yılında 9-17 yaş grubu öğrencilerin katılımıyla, çocukların spora katılım güdülerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Geliştirilmiş olan ölçek sekiz alt faktörlü olup toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki ifadelerin değerlendirilmesinde 3 puanlı Likert tipi ölçekten

yararlanılmıştır. Ölçeğin orijinal formunda likert puanlaması; 1=Çok Önemli, 2=Az Önemli, 3=Hiç Önemli Değil şeklinde olmasına rağmen literatür incelendiğinde likert tipi ölçeklerin puanlamasının genellikle düşükten yükseğe doğru olduğu ve katılımcıların puanlama sürecinde bu durumdan kaynaklı hata yapmamaları amacıyla bu puanlama şekli tersine çevrilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada ölçekten alınacak yüksek puanlar, güdülenme düzeyinin de yüksek olduğunu göstermektedir (1=Hiç Önemli Değil, 2=Az Önemli, 3=Çok Önemli). Ortalamanın bir puana yaklaşması katılım güdüsünün yüksek seviyede, üç puana yaklaşması ise katılım güdüsünün düşük seviyede olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinal formu incelendiğinde ve faktör örüntülerine bakıldığında beceri/statü alt boyutunda (0.68), fiziksel uygunluk/enerji harcama (0.59), takım üyeliği/ruhu (0.63), arkadaşlık (0.70), eğlence (0.58), yarışma (0.68), beceri gelişimi (0.70), hareket/aktif olma (0.75) olarak bulunmuştur. Bu araştırma için ölçek toplam puanı üzerinden analizler yapıldığı için ölçek toplam puanına ilişkin Cronbach Alpha katsayısı ele alınmıştır ve bu katsayının .82 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması sürecinde; aşırıya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 310 öğrenciye ölçme aracı uygulanmıştır, doldurulan ölçeklerden 13'ü araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğine uygun olmadığı gerekçesiyle değerlendirmeye alınmamıştır. Elde edilen veriler SPSS 24 Paket programında değerlendirilerek tanımlayıcı istatistik, t-Testi ve OneWayAnova analizlerine tabi tutulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcılara ait tanımlayıcı istatistik sonuçları

Cinsiyet	N	f
Kadın	179	%60,3
Erkek	118	%39,7
Yaş		
14	31	%10,4
15	126	%42,4
16	106	%35,7
17	34	%11,4
Aktif Spor		
Evet	111	%37,4
Hayır	186	%62,6
Okul Türü		
Fen Lisesi	71	%23,9
Anadolu Lisesi	72	%24,2
Meslek Lisesi	98	%33,0
Spor Lisesi	56	%18,9
Anne Eğitimi		
İlkokul	112	%37,7
Ortaokul	83	%27,9
Lise	55	%18,5
Üniversite	47	%15,8
Baba Eğitimi		
İlkokul	83	%27,9

Ortaokul	80	%26,9
Lise	57	%19,2
Üniversite	77	%25,9
Anne Meslek		
Devlet Memuru	60	%20,2
Ev Hanımı	237	%79,8
Baba Meslek		
Devlet Memuru	102	%34,3
Diğer	195	%65,7
Toplam	297	%100

Katılımcıların %60,3'ü kadın (n=179), %39,7'si erkektir (n=118). Katılımcıların %10,4'ü 14 yaş (n=31), %42,4'ü 15 yaş (n=126), %35,7'si 16 yaş (106), %11,4'ü 17 yaş (34) grubundadır. Katılımcıların %37,4'ünün aktif olarak spor yaptığı (n=111), %62,6'sının aktif olarak spor yapmadığı (n=186) görülmektedir. Katılımcıların %23,9'unu (n=71) Fen Lisesi'nde, %24,2'sini (n=72) Anadolu Lisesi'nde, %33,0'ını (n=98) Meslek Lisesi'nde, %18,9'unu (56) Spor Lisesi'nde öğrenim gören katılımcıların oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların anne eğitim durumu değişkenine bakıldığında, %37,7'sini (n=112) ilkokul, %27,9'unu (n=83) ortaokul, %18,5'ini (n=55) lise, %15,8'ini (n=47) üniversite oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların baba eğitim durumu değişkenine bakıldığında, %27,9'unu (n=83) ilkokul, %26,9'unu (n=80) ortaokul, %19,2'sini (n=57) lise, %25,9'unu (n=77) üniversite oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların anne mesleki durumu değişkenine bakıldığında, %20,2'ini (n=60) devlet memuru, %79,8'ini (n=237) ev hanımı oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların baba mesleki durumu değişkenine bakıldığında, %34,3'ünü (n=102) devlet memuru, %65,7'sini (n=195) diğer oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kadın	179	74,53	9,17	-1,55	,12
Erkek	118	76,34	10,20		

Tablo 2 incelendiğinde yapılan analizler sonucunda, cinsiyet değişkenine ait katılımcıların Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nden almış oldukları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Aktif Spor Yapıp Yapmama değişkenine göre t-testi sonuçları

Aktif Spor	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Evet	110	78,41	8,41	4,68	,00
Hayır	186	73,36	9,83		

Tablo 3'te yapılan analizler sonucunda, katılımcıların aktif spor yapıp yapmama değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nden almış oldukları toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında bu farkın aktif olarak spor yapanlar lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların anne meslek durumu değişkenine göre t-testi sonuçları

Anne Meslek Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Devlet Memuru	60	75,53	10,62	,232	,81
Ev Hanımı	237	75,18	9,37		

Tablo 4'te yapılan analizler sonucunda, katılımcıların anne meslek durumu değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nden almış oldukları toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların baba meslek durumu değişkenine ait t-testi sonuçları

Baba Meslek Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Devlet Memuru	102	74,89	10,42	-,453	,65
Diğer	195	75,44	9,19		

Tablo 5'te yapılan analizler sonucunda, katılımcıların baba meslek durumu değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nden almış oldukları toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Ölçek Toplam Puanının Yaş Değişkenine Ait One-Way Anova Sonuçları

Ölçek	Yaş	$\bar{X}$	Ss	F	p
Ölçek Toplam Puanı	14	78,16	8,52	1,79	,14
	15	74,07	9,98		
	16	75,94	9,66		
	17	74,85	8,62		

Tablo 6'da yapılan analizler sonucunda, katılımcıların yaş değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nden alınmış oldukları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,79$); $p=0,14>0,05$).

Tablo 7. Ölçek Toplam Puanının Okul Türü Değişkenine Ait One-Way Anova Sonuçları

Ölçek	Okul Türü	$\bar{X}$	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Ölçek Toplam Puanı	1-Fen Lisesi	71,91	9,59	7,58	,00	4* -1
	2-Anadolu Lisesi	75,30	9,24			
	3-Meslek Lisesi	75,02	9,28			
	4-Spor Lisesi	79,83	9,10			

Tablo 7'de yapılan analizler sonucunda, katılımcıların öğrenim gördükleri okul türüne göre ölçek toplam puanının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F=7,58$); $p=0,00<0,01$). Bu çözümleme sonucunda gruplar arasında beliren anlamlı farkın kaynağını belirlemek amacıyla, post-hoc test istatistikleri uygulanmıştır (Tukey HDS). Anlamlı farkın lehine olduğu gruplar (*) ile gösterilmiştir.

Tablo 8. Ölçek Toplam Puanının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Ait One-Way Anova Sonuçları

Ölçek	Anne Eğitim Durumu	$\bar{X}$	Ss	F	p
Ölçek Toplam Puanı	İlkokul	76,42	7,85	2,29	,07
	Ortaokul	76,27	10,02		
	Lise	74,00	10,87		
	Üniversite	72,89	10,28		

Tablo 8'de yapılan analizler sonucunda, katılımcıların anne eğitim durumuna göre almış oldukları ölçek toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır.

Tablo 9. Ölçek Toplam Puanının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Ait One-Way Anova Sonuçları

Ölçek	Baba Eğitim Durumu	$\bar{X}$	Ss	F	p
Ölçek Toplam Puanı	İlkokul	76,78	8,20	2,91	,06
	Ortaokul	75,85	8,59		
	Lise	76,05	11,52		
	Üniversite	72,67	10,02		

Tablo 9’da yapılan analizler sonucunda, katılımcıların baba eğitim durumuna göre almış oldukları ölçek toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma bulgularında, katılımcıların cinsiyet değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği’nden almış oldukları toplam puanlar incelendiğinde, erkek öğrencilerin puan ortalamasının (76,34), kadın öğrencilerin puan ortalamasından (74,53) daha yüksek olduğu ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Özellikle toplumumuzda son yıllarda değişen eğitim anlayışı ile birlikte erkek çocuklar kadar kız çocuklarının da eğitim sürecine aktif olarak katılmaları, eğitim sürecinin önemli bir parçası olan beden eğitimi ve spor faaliyetlerine de erkek öğrenciler kadar katılmalarına olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla gerek okul sporları gerekse okul dışı sportif faaliyetlere katılan kız öğrenci sayısının giderek artması, erkek egemen spor anlayışının değişmesine neden olmaktadır. Bu durum, araştırma sonucunda cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın çıkmamasının gerekçesi olabilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmalar olduğu görülmüştür. Örneğin; Hosseinalipour 2015 yılında yapmış olduğu “ Üniversiteli Sporcu Öğrencilerin Sporda, Motivasyon Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi” konulu çalışmada katılımcıların spora katılım motivasyonlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermediği tespit edilirken, benzer çalışmalarda bu sonucun aksi yönünde bulguların elde edildiği de alan yazında yer almaktadır. Örneğin; Ada 2011 yılında yapmış olduğu “ Beden Eğitimi Derslerinde Güdülse İklım ve Güdülenmenin Optimal Performans Duygu Durumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” konulu çalışmada katılımcıların içsel güdülenme, özdeşimle düzenleme ve güdülenmeme alt boyutlarında, cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı boyutlarındaki farklılık incelendiğinde erkek öğrencilerin güdülenmenin bu üç alt boyutunda elde ettikleri ortalama değerlerin, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların aktif olarak spor yapıp yapmama değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği’nden almış oldukları toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında bu farkın aktif olarak spor yapanlar lehine olduğu görülmüştür. Bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal yönlerden bireyin sağlıklı gelişebilmesine olumlu yönde katkı sağlayan spor, bu özelliğinin doğal bir sonucu olarak bireyleri spor yapmaya güdülemektedir. Örneğin atıl-fazla enerji kuramı dikkate alınacak olduğunda; birey günlük rutin aktivitelerini yerine getirirse bile atılması gereken bir miktar fazla-atıl enerji kalabilir ve bu enerji atılmadığı takdirde bireyde psikolojik ve fizyolojik olarak gerginlik durumu yaratabilir. Bu durumda bu fazla enerjiden kurtulmanın en pratik yolu spor yapmaktır çünkü birey bu sayede zihinsel ve fiziksel olarak rahat hissetmektedir. Bu değerlendirmeler dikkate alındığında aktif olarak spor yapan bireylerin güdülenme düzeyinin yapmayanlara oranla daha yüksek olması bu faktörlere

dayandırılabilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Örneğin; Ersoy 2010 yılında yapmış olduğu “9-11 Yaşlar Arası Spor Yapan ve Yapmayan Çocukların Ruhsal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” konulu çalışmada aktif spor yapan ve yapmayan değişkeni açısından aktif spor yapanların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Duman ve Kuru 2010 yılında yapmış oldukları “Spor Yapan ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması” konulu çalışmada, spor yapan ve spor yapmayan 15 yaş grubunda olan öğrencilerin kişisel uyum, kendini gerçekleştirme ve psikotik belirtiler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın spor yapan öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Ada 2011 yılında yapmış olduğu “ Beden Eğitimi Derslerinde Güdüsel İklim ve Güdülenmenin Optimal Performans Duygu Durumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” konulu çalışmada katılımcıların beden eğitimi dersine katılım güdüsünün “özdeşimle düzenleme” alt boyutunda, spor yapanlar lehine anlamlı farklılık tespit etmişken, beden eğitimi dersine katılım güdüsünün diğer alt boyutlarında spor yapanlar ve yapmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Benzer çalışmalarda bu sonucun aksi yönünde bulguların elde edildiği de alan yazında yer almaktadır. Örneğin; Danışman 2011 yılında yapmış olduğu “Bireysel ve Takım Sporları Yapan Öğrencilerin Güdüsel Yönelimlerinin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması” konulu çalışmada, araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin aktif spor yapıp yapmama değişkene ait istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların anne meslek değişkeni ve baba meslek değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği’nden almış oldukları toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Gerek anne meslek değişkeni gerekse baba meslek değişkenine göre katılımcıların ölçek toplam puanından almış oldukları puan ortalamaları dikkate alındığında (Anne meslek= 75,35. Baba meslek=75,50) spora yönelik güdülenme düzeylerinin olumlu yönde olduğu ve farklı mesleklere göre bu durumun farklılaşmadığı görülmektedir. Esentürk 2014 yılında yapmış olduğu “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullar arası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi” konulu çalışmada benzer bir bulguya ulaşarak katılımcıların anne mesleki durumu değişkene ait anlamlı bir farklılık bulunmadığını tespit etmiştir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların yaş değişkenine ait Spora Katılım Güdüsü Ölçeği’nden alınmış oldukları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların içinde buldukları gelişim dönemi dikkate alındığında motor gelişim dönemleri içinde yapılan sınıflandırmada” *Sporda İlgili Hareketler Dönemi*” nde yer aldıkları görülmektedir. Bu dönemin özellikleri incelendiğinde yaş aralığının 7-14 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Bu dönemde dengeleme, lokomotor ve manipülatif beceriler giderek mükemmelleşir. Bu dönemde becerilerin ne ölçüde hangi düzeyde gelişeceği zihinsel, duygusal ve motor etmenlere bağlıdır. Tepki zamanı, hareket hızı, koordinasyon, vücut yapısı, boy, ağırlık, alışkanlıklar, arkadaş etkisi, duygusal yapı bunlardan bazılarıdır (Aşçı ve Kirazcı, 2014). Elde edilen bu araştırma sonucunun temel gerekçesi olarak katılımcıların içinde buldukları gelişim döneminin özelliği gösterilebilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Şirin 2008 yılında “Futbolcu Kızların Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi” konulu çalışmada, yaş değişkeni ile başarı ve takım ruhu alt boyutu arasında istatistiksel olarak herhangi bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Farklı çalışmalar incelendiğinde Yalçın 2017 yılında yapmış olduğu “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda Öğrenim Gören Kadın Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının Bazı Değişkenlere Göre Araştırılması” konulu çalışmada başarı alt

boyutu ve takım ruhu alt boyutu ile yaş değişkenine ait anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir.

Araştırma bulgularında, katılımcıların öğrenim gördükleri okul türüne göre ölçek toplam puanından aldıkları puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Özellikle spor lisesinde öğrenim gören katılımcıların almış oldukları ortalama puanın diğer okul türlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Fen Lisesi =71,91. Anadolu Lisesi =75,30. Meslek Lisesi =75,02. Spor Lisesi=79,83). Spor lisesinde öğrenim gören katılımcıların tercihlerini Spor Lisesinden yana kullanmış olmaları dikkate alındığında elde edilen bu sonucun doğal olduğu söylenebilir. Spor lisesinde öğrenim gören katılımcıların spora karşı olan pozitif güdülenme durumları onların tercihlerini etkilemekte ve aynı zamanda bu tercihin de tekrar katılımcıların spora yönelik güdülenmelerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Esentürk, 2014 yılında yapmış olduğu “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullararası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi” konulu araştırmada katılımcıların öğrenim gördükleri okul türü değişkenine ait bilmek ve başarmak için içsel güdülenme alt boyutu, uyarıcı yaşamak için içsel güdülenme alt boyutu, yıkıcı saldırganlık alt boyutun, dışsal düzenleme alt boyutu, edilgen saldırganlık alt boyutu, içsel güdülenme boyutu, dışsal güdülenme boyutu ve özdeşim alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmadığını tespit edilirken, güdülenme alt boyutunda Endüstri Meslek Liseli katılımcılar ile Anadolu Liseli katılımcılar arasında Endüstri Meslek Liseli katılımcılar lehine bir fark bulunmuştur. Aynı şekilde, Anadolu Lisesi katılımcılar ile Sosyal Bilimler Lisesi katılımcıları arasında güdülenme alt boyutunda anlamlı fark elde edilmiştir. Diğer liseler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Liseler arasındaki bu fark, öğrenci profili ve okullardaki spor anlayışındaki farklılığa bağlanmıştır. Atılganlık alt boyutuna göre, Endüstri Meslek Lisesi katılımcıları ile Anadolu Lisesi katılımcıları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre Anadolu Lisesi’nin katılımcı değerleri Endüstri Meslek Lisesi’nin katılımcı değerlerinden daha yüksektir. Spor Lisesi katılımcıları ile Anadolu Lisesi katılımcıları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre Anadolu Lisesi’nin katılımcı değerleri Spor Lisesi’nin katılımcı değerlerinden daha yüksektir. Diğer liseler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırma bulgularında, katılımcıların anne eğitim ve baba eğitim durumuna göre almış oldukları ölçek toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Ortalamalar dikkate alındığında gerek anne gerekse baba eğitim değişkenine göre katılımcıların almış oldukları puanların oldukça benzer ve pozitif yönde olduğu görülmektedir (Tablo 8, Tablo 9). Bu sonuçlar dikkate alındığında bireylerin eğitim durumlarının farklılık göstermesine rağmen spora yönelik bakış açılarının ve yaklaşımlarının benzer olduğu söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Örneğin; Danışman 2011 yılında yapmış olduğu “Bireysel ve Takım Sporları Yapan Öğrencilerin Güdüsel Yönelimlerinin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması” konulu araştırmada anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Esentürk 2014 yılında yapmış olduğu “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullar arası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi” konulu araştırmada, bilmek ve başarmak için içsel güdülenme alt boyutunda anne öğrenim durumu arasında anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; araştırma kapsamında ele alınan bağımsız değişkenlere ilişkin puan ortalamaları dikkate alındığında bütün değişkenlerde katılımcıların spora katılım güdülenmelerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. Özellikle istatistiksel olarak anlamlı farklılığın aktif

olarak spor yapanlar ile spor lisesinde öğrenim gören öğrenciler lehine olması spor yapma ile spora güdülenme arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymaktadır. Araştırmanı en önemli sınırlılığı olarak katılımcı sayısının az olması gösterilebilir. Sonraki dönemlerde yapılacak olan çalışmaların daha fazla bireyi ve okul türünü (özel-devlet) kapsayacak şekilde ele alınabilir ve nicel araştırma modeli ile birlikte nitel araştırma modeli de kullanılarak daha detaylı ve kapsamlı bilimsel sonuçların elde edilebilir.

KAYNAKLAR

1. Ada E.N, (2011). “ *Beden Eğitimi Derslerinde Güdüsöl İklim ve Güdülenmenin Optimal Performans Duygu Durumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*”. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
2. Altıntaş A. (2010) “*Sporcuların Hedef Yönelimleri, Güdüsöl İklimleri ve Algılanan Fiziksel Yeterliklerinin Cinsiyete ve Deneyime Göre Karşılaştırılması*”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara
3. Aracı H. (200). “*Okullarda Beden Eğitimi*”. Ankara, Bağırğan Yayınevi.
4. Aşçı, H., Kirazcı S., (2014) “*Spor Bilimlerine Giriş*” (Ed. Nevzat MİRZEROĞLU). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitap Evi
5. Bucher CA, Koenig CR, (1983). “*Method and Material for Secondary School Phycial Education*”. Saint Louis: The C.V. Mossey Company.
6. Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.,E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
7. Cresswell, S., Hodge, K., Kıdman, L. (2003). “*Intrinsic motivation in youth sport: Goal orientations and motivational climate*”. Journal of Physical Education New Zealand, 36: 1, 15-26.
8. Çamlıyer H, (1999). “*Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun*”. Can Ofset Basım, İzmir.
9. Damışman İ.H.A. (2011). “*Bireysel ve Takım Sporları Yapan Öğrencilerin Güdüsöl Yönelimlerinin Kaygı Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Programı. Ankara.
10. Duda, J. L., Fox, K. R., Biddle, S. J. H., Armstrong, N. (1992). “*Children’s achievement goals and beliefs about success in sport*”. British Journal of Educational Psychology, 62, 313-323.
11. Duman S, Kuru E. (2010). “*Spor Yapan ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması*”. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 1. Niğde.
12. Engür M. (2002). “*Elit Sporcularda Başarı Motivasyonunun, Durumluk Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi*”.Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
13. Erkuş, A. (2013). “*Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci*”. Ankara: Seçkin.
14. Ersoy T. (2010). “*9-11 Yaşlar Arası Spor Yapan ve Yapmayan Çocukların Ruhsal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Ankara.
15. Esentürk O.K. (2014). “*Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullar arası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Ankara.
16. Gill, D.L., Gross J.B., Huddleston, S., (1983). “*Participation motivation in young sports*”. International Journal of Sport Psychology, 14, pp. 1-14.
17. Harmandar, İ. H. (2004). “*Beden Eğitimi ve Spor’da Özel Öğretim Yöntemleri*”. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
18. Harwood, C. G., Swain, A. B. J. (1998). “*Antecedents of pre-competition achievement goals in elite junior tennis players*”. Journal of Sports Sciences, 16, 357-371.
19. Haywood KM, (1989). Life Span Motor Development. Champaing Human Kinetics. Pub Inc.
20. Hosseinalipour F. (2015) “*Üniversiteli Sporcu Öğrencilerin Sporda, Motivasyon Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Ankara
21. Hsiung WC. (1998). “*The Relationship of Intrinsic and Extrinsic Motivation Among University Beginning Golf Students. Master of Science Tamkang*”: Tamkang University.
22. Karasar, N. (2006). “*Bilimsel Araştırma Yöntemleri*”. Ankara: Nobel Yayın.

23. Morgan, C. T. (1993). *Psikolojiye Giriş*. Sirel Karakaş (Ed.), Ankara : Meteksan
24. Murcia, J. A. M., Gimeno, E. C., Coll, D. G. C. (2008). “*Relationships among goal orientations, motivational climate and flow in adolescent athletes: Differences by gender*”. The Spanish Journal of Psychology, 11: 1, 181-191.
25. Özkalp, E. (1997). “*Davranış Bilimlerine Giriş*”. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Yayın No: 1027, Eskişehir, s. 332.
26. Pelletier LG, Fortier MS, Vallerand RJ, Tuson KM, Briere NM, Balais MR. (1995). “*Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in sport; the sport motivation scale*”. Journal of Sport and Exerc Psych; 17:35-53
27. Roberts, G. C., Treasure, D. C., Conroy, D. E. (2007). “*Understanding the dynamics of motivation in sport and physical activity: An achievement goal interpretation*”. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Ed.), Handbook of Sport Psychology, Third Edition, John Wiley & Sons, p. 3-10.
28. Ryan, R.M., Frederick, C.M., Lepas, D., Rubio, N., Sheldon, K.M., (1997). “*Intrinsic motivation and exercise adherence*”. International Journal of Sport Psychology, 28, pp. 335-354.
29. Sunay H., Müniroğlu S., Gündüz N., (2004). “*Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlik Programlarının Fiziksel Aktiviteye Güdüleme Etkisi*”. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, II (3) 101-107.
30. Sweeney, P.D., McFarlin, D.B. (2002). “*Organizational Behavior: Solution for Management*”. McGraw-Hill Companies.
31. Şahin, A. (2004). “*Yönetim Kuramları ve Motivasyon İlişkisi*”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11, 523-547.
32. Şirin E.F (2007). Futbolcu kızların (12-15 yaş) “*Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi*”. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008, VI (1) 1-7
33. Toros, T. (2001). “*Elit ve Elit olmayan erkek basketbolcularda hedef yönelimi, güdüsel iklim ve hedeflerin özgünlük güçlük derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Mersin
34. Toros, T., Yetim, Ü. (2000). “*Sporda algılanan motivasyonel (güdüsel) iklim ölçeğinin Türk sporcuları için uyarılma ön çalışması*”. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 11-13 Mayıs, İstanbul.
35. Yalçın İ., Turğut M., Gacar A., Çalık F. (2017) “*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda Öğrenim Gören Kadın Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının Bazı Değişkenlere Göre Araştırılması*”. International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), December, 2017, 3 (SI): 201-210.
36. Yıldırım, İ., Yetim, A., (1996). “*Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma*”, G.Ü.B.E.S.Y.O. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:I, Sayı:3, Ankara.
37. Yıldırım M. (2017). “*Üniversite Takımlarında Mücadele Eden Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği)*”. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi